

NEM VIRTUÁLIS A DIGITÁLIS SZEMÉTHEGY

SZERZŐ: KUGLER PÉTER

Elektromos és elektronikai (E+E) eszközeink kényelmesebbé teszik életünket, ám közben életciklusuk végéhez érve egyre nagyobb terhet rónak környezetünkre.

Sokat hangoztatott tény, hogy az elmúlt évtizedekben egyfajta elektronikus, majd digitális forradalom részesei lettünk, amely az okos technológiák előretörésével újabb lendületet kapott. Elektromos és elektronikai eszközök nélkül már elképzelhetetlen az életünk.

Sajnos ezzel párhuzamosan egy rossz tendencia is megerősödött, egy nem etikus megoldás, amivel egyre több gyártó él. Ez a tervezett elavulás, amelynek célja a vásárlásra ösztönzés, ennek eredményeként pedig egyre nagyobb mennyiségű E+E hulladék keletkezik. Ráadásul ezeknek az eszközöknek, termékeknek a gyártása során sok olyan fémeket használnak fel, amelyek bányászata szintén erkölcsi-etikai kérdéseket vet fel (gyermekmunka, kizsákmányolás stb.).

azt találgassuk a közeljövőben, hogy a műanyag csomagolási vagy az E+E hulladékokba fulladunk-e bele előbb.

HA MÁR ELKERÜLHETETLEN

A végképp elavult vagy már használhatatlanná vált E+E eszközeink esetében kifejezetten fontos, hogy ne a vegyes kommunális hulladék közé kerüljenek, és ne azzal azonos utat járjanak be. Hiszen a bennük található veszélyes anyagok így a csapadékvíz hatására kimosódhatnak, vagy égetés során a levegőbe juthatnak.

Ilyen például az ólom, amely károsíthatja a vesét, hátráltathatja a fiatalkori szellemi fejlődést. A kifejezetten mérgező báriumvegyületek, amelyek többsége vízben vagy savban – gyomorsavban is – oldódik, és többek között izombénu-

az E+E hulladék elkülönített gyűjtése és feldolgozása rendkívül fontos.

A visszagyűjtésük, ha némi fáradságot igényel is olykor, megoldott, de hatékonyabbá tehető. Az elektronikai terméket árusító áruházakban, üzletekben leadhatók a használaton kívüli eszközeink. De elvihetők a lomtalanítások alkalmával külön felállított gyűjtőpontokra vagy a hulladékudvarokba is.

Feldolgozásuk viszont már nagyobb kihívást jelent az azt végző vállalkozásoknak. Ilyen például az eszközökben lévő műanyagok arányának emelkedése, mivel több olyan polimer található közöttük, amelynek hasznosítása jelenleg gazdaságosan nem megoldott.

A finanszírozási oldal legalább ekkora gond. Sokszor földrészek között utaznak oda-vissza használt termékként E+E hulladékaink. Ezzel nemcsak személtelrakóként kezelünk több afrikai és ázsiai fejlődő országot, áthárítva saját környezetszennyezésünket, és súlyos egészségügyi problémákat okozva a helyi lakosságnak, de óriási logisztikai költséggel is megterheljük a hasznosítást.

Emellett E+E eszközeinkben egyre kevesebb értékes anyag található, miközben egyre nagyobb mennyiségű hulladék kezelését kell megoldani. Ennek áthidalására is szolgálna Magyarországon a termékdíj, amelyet minden ilyen eszköz után megfizetünk, hogy támogassuk vele az általunk megvásárolt berendezések későbbi, környezetünknek minél kisebb terhet jelentő hasznosítását. Sajnos a hazánkban 2012-ben bevezetett modell még korántsem működik kielégítően, pedig ez lenne mindannyiunk érdeke. Ennek érzékeltetésére következzen egy gyors számítás, amely a 2018-ra vonatkozó Országos Gyűjtési Hasznosítási Terv (OGYHT '18) adatain alapszik:

» A várhatóan piacra kerülő termékdíjköteles E+E termék mennyisége: 235 000 tonna/év

Mobiltelefonjaink akkumulátorai már nem cserélhetők könnyen, 10 évnél hamarabb váltjuk szórakoztató elektronikai eszközeinket, nem fejlesztjük számítógépeinket, és egy gyári festépatron árértékért már vadonatúj nyomtatót is kaphatunk.

Az eldobható „kultúra” egyre nagyobb teret hódít. Vitatkozhatnánk azon, hogy ezért ki a felelős, de a fontosabb inkább az, hogy változtassunk az irányon! Ne

lást is okozhat. A berillium, amelynek pora rákkeltő, szív- és májkárosító. A műanyagok gyulladáskésleltetésére alkalmazott PBDE (polibrom-difenil-éter) vegyületcsoport vagy a dioxinok közé tartozó 17-féle egészségre ártalmas, klórtartalmú aromás szerves molekula, amely a természetben gyakorlatilag lebonthatatlan, nagy mennyiségben az emberi szervezetbe jutva igen erős mérgező, mutagén, teratogén és rákkeltő anyag. Ezért

» Termékdíjbevétel: 57 000 Ft/tonna
× 235 000 tonna/év = 13,4 milliárd Ft/év

» Gyűjtendő és hasznosítandó E+E
hulladékmennyiség: 71 000 tonna/év

» A gyűjtés, előkezelés és hasznosítás elvégzésére kifizethető hulladékkezelési támogatás: nettó 2,5 milliárd Ft/év, vagyis a ténylegesen hulladékkezelésre fordítható összeg a termékdíjbevételnek mindössze 19%-a.

MEGELŐZÉS A LEHATÉKONYABB

A hulladékképződés sajnos elkerülhetetlen. Egyszer minden eszköz eléri életciklusa végére, viszont sokat tehetünk azért, hogy minél tovább használatban tartsuk E+E berendezéseinket. Megnyújthatjuk élettartamukat, ezáltal mérsékelve a hulladékképződést. Ebben megvan a feladata a gyártónak és a felhasználónak egyaránt.

A **gyártónak** minél jobban figyelembe kell venniük termékeik teljes életciklusát, kezdve azok fejlesztésétől, tervezésétől.

Újrahasználati és hasznosítási szempontból tekintve fontos, hogy könnyen bonthatók legyenek, oldható kötésekkel és más moduláris megoldásokkal segítve ezeket.

Törekedjenek a gyártás során keletkező hulladékok csökkentésére. Ez számukra költséghatékonysági szempontból is alapvető érdek.

Részesítsék előnyben a másodnyersanyagokat az elsődleges nyersanyagokkal szemben, ezzel támogatva a feldolgozást, a hulladékot eltérítve a lerakóktól és az energetikai hasznosítóktól a hasznosítás irányába. Arról nem is szólva, hogy több fontos ritkaföldfém esetében a Föld készletei végesen fognak.

A környezettudatos szemlélet a csomagolásnál is érvényesüljön. Kerüljék a túlcsomagolást, illetve környezetbarát anyagokat alkalmazzanak, mint például újrahasznosított kartont műanyag helyett.

Termékeik élettartamának hosszát szándékosan ne csökkentsék. Sőt a termékek eladási számának növelése helyett a szolgáltatások irányába mozduljanak el. Erre előremutató példával szolgált nemrég az amszterdami Schiphol repülőtér, amelynek felújításakor nem lámpatesteket és fényforrásokat vásároltak meg a világ két vezető világítás-technikai vállalatától, hanem tulajdonképpen mesterséges fényszolgáltatást.

A **felhasználói oldal** részéről a hulladékmegelőzésre való törekvés alapvető

en fejen dől el, és nagyrészt fogyasztói szokásainkhoz kötődik.

Egyrészt visszafoghatjuk a mennyiséget. Elég, ha vásárlás előtt feltesszük magunknak a kérdést: szükségünk van-e a harmadik mobiltelefonra, kell-e minden egyes konyhai műveletre külön elektromos eszköz? Másrészt a funkcionalitás tekintetében is önkorlátozásra, önfegyelmre van szükségünk. Biztosan le akarom cserélni az egyéves tv-készülékemet azért, mert az idei modellben van két újabb alkalmazás? Elhiggyem a reklámoknak, hogy enélkül már kevésbé lesz élvezetes számomra a kedvenc filmem?

Lehetőségeinkhez képest tájékozódjunk, és vegyük figyelembe az adott termékhez kötődő externális költségeket is. Jó példa erre, hogy a termék gyártója termelésével mennyire szennyezi a levegőt vagy a vizet, üzeme felépítése, illetve üzemeltetése során mennyire igyekszik a körforgásos gazdaság alapelveit a gyakorlatába átültetni.

További információ:
<https://www.greenpeace.org/greenerguide>